

روزشمار مبارزه یک ملت

۱ خرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۲۱

مظفرالدین شاه طی صدور فرمانی با تشکیل مجلس موافقت کرد، اما بعضی از مشروطه خواهان این فرمان را نپذیرفتند؛ زیرا عبارت «ملت ایران» در آن نیامده بود. به رغم موافقت شاه با برپایی مجلس، عده ای از مشروطه خواهان با این اعلامیه مخالفت کردند و خواستار استفاده از عبارت «مجلس شورای ملی» به جای «مجلس شورای اسلامی» شدند.

۱۲۷۵: ترور ناصرالدین شاه

ناصرالدین شاه به دست میرزا رضا کرمانی ترور شد.

۲۰ آذر ۱۲۸۴: اقدام علاءالدوله در به چوب بستن تجار

علاءالدوله، حاکم تهران، به بهانه گرانی قند چند تن از تاجران سرشناس را احضار کرد و به چوب بست.

۲۲ آذر ۱۲۸۴: مهاجرت صغری

روحانیان تهران در اعتراض به اقدامات عین الدوله، صدراعظم وقت، به حرم عبدالعظیم رفتند. آنها در آنجا تحصن کردند و خواستار عزل علاءالدوله، اخراج نوز بلژیکی و تأسیس عدالتخانه شدند. در پی این تحصن، مظفرالدین شاه اعلامیه ای مبنی بر تأسیس «عدالتخانه» صادر کرد که در آن از «تأسیس عدالتخانه دولتی برای اجرای احکام شرع و قانون معدلت اسلامی که عبارت از تعیین حدود و احکام شریعت مطهر است» صحبت می شد. افزون بر این، شاه حاکم تهران را هم عزل کرد.

۷ اردیبهشت ۱۲۸۵: تعلل عین الدوله در تأسیس عدالتخانه

عین الدوله، صدراعظم وقت، به رغم دستور شاه، در ایجاد عدالتخانه تعلل ورزید. به همین دلیل آزادی خواهان وی را خائن خواندند و برای نشان دادن مخالفت خود با او، به قیام و تحصن دست زدند و خواستار عزلش شدند.

۱۹ تیر ۱۲۸۵: به قتل رسیدن طلبه جوانی به نام عبدالحمید

وقتی شیخ محمد سلطان الواعظین، از وعاظ نسبتاً مهم تهران، در قشونخانه بازداشت شد، آیت‌الله بهبهانی به طلاب خود فرمان داد به ساختمان قشونخانه حمله کنند و شیخ را رها سازند. در این اقدام سید عبدالحمید، طلبه جوان، به قتل رسید. همین مسئله سبب شد گروه وسیعی به تحصن در مسجد جامع تهران دست زنند. در میان این تحصن‌کنندگان سید محمد طباطبایی، سید عبدالله بهبهانی نیز حضور داشتند.

۲۳ تیر ۱۲۸۵: مهاجرت کبری

پس از بی‌توجهی عین‌الدوله به تحصن مسجد جامع، و خشونت وی نسبت به مردم تظاهرکننده، علما، برای شدت بخشیدن به جنبش راهی قم شدند و این گونه به تحصن خود ادامه دادند.

۲۶ تیر ۱۲۸۵: پیوستن آیت‌الله نوری به متحصنان

شیخ فضل‌الله نوری سه روز پس از حرکت سیدین بهبهانی و طباطبایی عازم قم شد و با حرکت وی، انبوه علما و روحانیان پایتخت در برابر عین‌الدوله موضع گرفتند و نسبت به نهضت همدلی نشان دادند.

۲۸ تیر ۱۲۸۵: تحصن در سفارت بریتانیا

نخست حدود پنج‌هزار نفر از نیروهای انقلابی در باغ سفارت بریتانیا در تهران تحصن کردند، اما در ۷ مرداد تعداد آنها به دوازده‌هزار نفر و در ۱۱ مرداد به چهارده‌هزار نفر رسید.

۷ مرداد ۱۲۸۵: عزل عین‌الدوله

در این روز مظفرالدین‌شاه عین‌الدوله را از صدارت عزل کرد و مشیرالدوله را به جای او به صدارت عظمایی گماشت.

۱۳ مرداد ۱۲۸۵: موافقت شاه با تشکیل مجلس

مظفرالدین‌شاه طی صدور فرمانی با تشکیل مجلس موافقت کرد، اما بعضی از مشروطه‌خواهان این فرمان را نپذیرفتند؛ زیرا عبارت «ملت ایران» در آن نیامده بود.

۱۴ مرداد ۱۲۸۵: صدور اعلامیه‌ای از سوی شاه در تشکیل مجلس شورای اسلامی

به‌رغم موافقت شاه با برپایی مجلس، عده‌ای از مشروطه‌خواهان با این اعلامیه مخالفت کردند و خواستار استفاده از عبارت «مجلس شورای ملی» به جای «مجلس شورای اسلامی» شدند.

۱۸ مرداد ۱۲۸۵: توافق بر سر تشکیل مجلس شورای ملی

در این روز سرانجام بر سر تشکیل مجلس شورای ملی توافق شد، اما تاریخ رسمی این فرمان شاه ۱۳ مرداد، که مصادف با سالروز تولد ایشان بود، تعیین گردید.

۱۴ مهر ۱۲۸۵: افتتاح مجلس شورای ملی

انتخابات مجلس شورای ملی در تهران پایان یافت و نخستین جلسه آن برگزار شد.

۲۳ آبان ۱۲۸۵: پیشنهاد تأسیس بانک ملی

به دلیل وضعیت نامناسب مالی کشور و تهی بودن خزانه وزیر مالیه وقت، میرزا ابوالقاسم خان ناصرالملک، در جلسه مجلس پیشنهاد استقراض از دولت‌های خارجی را مطرح کرد که با مخالفت نمایندگان مجلس روبه‌رو شد و آنها برای اصلاح این وضع پیشنهاد تأسیس بانک ملی را مطرح نمودند.

۸ دی ۱۲۸۵: امضای قانون اساسی

قانون اساسی مشروطه، که تا حدودی متأثر از قانون اساسی ۱۸۳۱م بلژیک و ۱۸۷۹م بلغارستان بود، فقط یک هفته قبل از مرگ مظفرالدین‌شاه به امضا رسید.

۱۸ دی ۱۲۸۵: مرگ مظفرالدین‌شاه

مظفرالدین شاه بر اثر بیماری در ۵۴ سالگی در گذشت.

۲۸ دی ۱۲۸۵: و بر تخت نشستن محمدعلی شاه

در این روز محمدعلی شاه تاجگذاری کرد، اما در جشن تاجگذاری او نمایندگان مجلس دعوت نشدند.

۲۰ خرداد ۱۲۸۶: پذیرش پیشنهاد شیخ نوری دربارهٔ متمم قانون اساسی

در این تاریخ تندروان حاضر در مجلس برخلاف میلشان پذیرفتند که نظر شیخ فضل الله را مبنی بر نظارت مجتهدان بر مصوبات مجلس، در متمم قانون اساسی بگنجانند.

اواخر خرداد و اوایل تیر ۱۲۸۶: ضدیت با مشروطه

عده‌ای از هواداران شیخ فضل الله نوری با برگزاری مجالس عزاداری در ایام فاطمیه، در منابر به طرفداری از آرای شیخ مبنی بر لزوم اصلاح مشروطیت سخنرانی کردند.

۲۹ خرداد ۱۲۸۶: مهاجرت شیخ فضل الله به حرم عبدالعظیم

شیخ نوری برای جلوگیری از انحراف مشروطیت از مسیر اصیل اسلامی آن، همراه جمع چشمگیری از علما و روحانیان، در حرم حضرت عبدالعظیم بست نشست و تا ۲۵ شهریور در آنجا ماند.

۲۸ خرداد ۱۲۸۶: حمایت علمای نجف از شیخ نوری

آیات عظام خراسانی و مازندرانی، با ارسال تلگراف، موافقت خود را با دیدگاه آیت الله نوری دربارهٔ نظارت پنج تن از مجتهدان طراز اول بر مصوبات مجلس اعلام کردند.

۶ مرداد ۱۲۸۶: انتشار لایحه از سوی شیخ فضل الله نوری

در این زمان شیخ فضل الله، که در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن کرده بود، لایحهٔ خود را در انتقاد از انحراف مشروطه منتشر کرد.

۸ شهریور ۱۲۸۶: ترور امین السلطان

در این روز امین السلطان، صدراعظم وقت، در هنگام خروج از مجلس به دست عباس آقا، یکی از اعضای مجاهدین، به قتل رسید.

طراح این سوء قصد حیدرخان عمواوغلی معرفی شد.

۱ مهر ۱۲۸۶: ارسال متن فارسی معاهده ۱۹۰۷ میان انگلیس و روسیه به وزارت خارجه ایران
انگلیس و روسیه بعد از یک قرن رقابت در این سال در برابر نیروی توفنده و تازه نفسی به نام آلمان اختلافات خود را — بیشتر به
وساطت فرانسه — کنار گذاشتند و ایران را به سه منطقه تقسیم کردند: یک منطقه بی طرف و دو منطقه نفوذ شمال (برای
روسیه) و جنوب (برای انگلیس). این توافق به قرارداد ۱۹۰۷ معروف شد.

۱۵ مهر ۱۲۸۶: تصویب متمم قانون اساسی
متمم قانون اساسی که شامل ۱۰۵ ماده بود در نخستین سالگرد مجلس به تصویب رسید.

۱۹ آبان ۱۲۸۶: وعده محمدعلی شاه مبنی بر حمایت از مجلس
در این روز محمدعلی شاه در مجلس حضور یافت و حمایت خود را از این نهاد اعلام کرد.

۲۳ آذر ۱۲۸۶: عزل وزرا و عکس العمل انجمن های مشروطه خواه
در این تاریخ محمدعلی شاه در برابر تقاضای نمایندگان مبنی بر اخراج سعدالدوله از دربار، ناصرالملک رئیس الوزرا را زندانی کرد،
وزیران را عزل نمود و علاءالدوله را که از سوی نمایندگان برای میانجیگری به دربار رفته بود دستگیر کرد. از همین رو فعالان جوان
انجمن ها به کمک نمایندگان آمدند و مجلس را سنگربندی کردند.

دی ۱۲۸۶: تجمع مردم در میدان توپخانه
شیخ فضل الله در این اجتماع مفهوم مساوات را ارتداد اجنبی دانست.

۱ دی ۱۲۸۶: تسلیم شدن شاه و تن دادن او به تقاضاهای مجلس
محمدعلی شاه زمانی که با حمایت گسترده مردم از مجلس روبه رو شد بار دیگر پشت قرآن را امضا کرد و متعهد شد که از مجلس
حمایت کند. افزون بر این به تبعید سعدالدوله رضایت داد.

۸ اسفند ۱۲۸۶: سوء قصد به جان شاه

در این روز بمبی در اتومبیل جلوی کالسکه محمدعلی شاه منفجر شد که به کشته شدن دو تن از ملازمان او و مجروح شدن عده‌ای منجر گردید. در پی این اقدام حیدر عموغلی، که مسبب این حادثه شناخته شده بود، دستگیر شد، اما در پی تهدید انجمن‌ها شاه به آزادی او تن داد.

۱۴ خرداد ۱۲۸۷: استقرار محمدعلی شاه در باغ شاه واقع در حومه تهران

پس از ورود شاه به این باغ، هواداران مجلس که از حمله احتمالی قزاق‌ها به مجلس بیمناک بودند ساختمان مجلس را احاطه کردند.

۲۲ خرداد ۱۲۸۷: درخواست‌های شاه

در این روز شاه درخواست‌های خود را مبنی بر بازداشت و تبعید جمعی از تندروان مانند میرزا جهانگیرخان شیرازی (سردبیر نشریه صوراسرافیل)، سید جمال‌الدین واعظ، ملک‌المتکلمین و ... مطرح کرد. او در ۳۰ خرداد خواسته‌های خود را از مجلس افزایش داد و خواهان اختیاراتی شد که مغایر با قانون اساسی بود؛ از همین رو نمایندگان از پذیرش آنها سرباز زدند.

۲ تیرماه ۱۲۸۷: به توپ بستن مجلس

قزاق‌ها به رهبری لیاخوف روسی و به دستور محمدعلی شاه به روی مشروطه‌خواهان مسلح و سنگر گرفته در مجلس، آتش گشودند و مجلس اول را تعطیل کردند. در پی این اقدام دوره‌ای از استبداد آغاز شد که به استبداد صغیر معروف گردید.

۲۸ مرداد ۱۲۸۷: محاصره تبریز

نیروهای سلطنتی پس از به توپ بستن مجلس، به محاصره شهر تبریز، که مجاهدان آن به حمایت از مجلس برخاسته بودند، اقدام کردند.

۳ مهر ۱۲۸۷: شکست موقت نیروهای سلطنتی در تبریز

در این ماه نیروهای مجاهد تبریز توانستند نیروهای سلطنتی را شکست دهند. حکومت روسیه، که با شنیدن این خبر به هراس افتاده بود، به بهانه محافظت از جان و مال اتباع روسیه تهدید کرد که به این خطه از خاک ایران نیرو خواهد فرستاد.

۲۲ آبان ۱۲۸۷: تشکیل جلسه در باغ شاه

در این جلسه شیخ فضل‌الله و یارانش با مشروطه مخالفت کردند و اعلام نمودند که ادامه مشروطه موجب از بین رفتن تدریجی اسلام و کشور خواهد شد.

۶ دی ۱۲۸۷: هواداری صمصام‌السلطنه از مشروطیت

صمصام‌السلطنه، رئیس سابق ایل بختیاری که در پی فرمان شاه از ریاست این ایل عزل شده و مقام خود را به برادر واگذار کرده بود، اصفهان را تصرف کرد و هواداری خود را از مشروطیت اعلام نمود.

۱۹ دی ۱۲۸۷: ترور شیخ فضل‌الله

مخالفان شیخ که از تحریم مشروطه از سوی وی و یارانش ناخشنود بودند تصمیم به ترور او گرفتند. طرح ترور شیخ فضل‌الله در سفارت انگلیس و توسط کسانی چون حسینقلی خان نواب تهیه شد و کریم دواتگر آن را شب‌هنگام، زمانی که شیخ قصد بازگشت به منزل را داشت، به اجرا درآورد. گلوله‌ای که او به سمت شیخ نوری نشانه رفته بود به پای چپ ایشان اصابت کرد و سبب شد شیخ بر زمین افتد، اما همراهان ایشان توانستند ضارب را دستگیر کنند.

بهمن ۱۲۸۷: نگارش رساله «مقیم و مسافر»

این رساله را حاج آقا نورالله اصفهانی در دوره استبداد صغیر در دفاع از مشروطه به نگارش درآورد.

فروردین ۱۲۸۸: انتشار کتاب «تنبيه الامه و تنزيه المله»

«تنبيه الامه و تنزيه المله في الزوم مشروطيه الدوله المنتخبه لتقليل الظلم على افراد الامه و ترقية المجتمع» در دوره به توپ بستن مجلس و تعطیلی کامل مشروطه توسط علامه نائینی نگاشته شد. تقریظ دو تن از علمای بزرگ وقت، آیت عظام خراسانی و مازندرانی، بر این کتاب و اعلام منطبق بودن مندرجات آن بر شرع مبین از سوی ایشان، اهمیت و غنای محتوایی آن را نشان می‌دهد.

بهمن ۱۲۸۷ - فروردین ۱۲۸۸: تشکیل حکومت انقلابی در بسیاری از شهرها

در بسیاری از شهرهای ایران از جمله گیلان، شیراز، همدان، بوشهر و بندرعباس، نیروهای مشروطه‌خواه حاکمان درباری ایالت یا ولایتشان را خلع کردند و اداره شهر را به دست گرفتند.

۳ اردیبهشت ۱۲۸۸: خاتمه محاصره تبریز

در این تاریخ محمدعلی شاه به محاصره تبریز پایان داد و عفو عمومی اعلام کرد، اما این کار برای جلوگیری از مداخله نظامی روسیه دیر بود.

۸ - ۵ اردیبهشت ۱۲۸۸: ورود نیروهای روس

سربازان روسی به فرماندهی ژنرال زنارسکی از مرز گذشتند و با چراغ سبز انگلیس، وارد خاک تبریز شدند. هرچند ورود این نیروها مردم تبریز را از گرسنگی نجات داد، وضعیت را برای انقلابی‌ها وخیم‌تر کرد؛ زیرا قوای روسیه دشمن نیروهای انقلابی بودند.

۱۲۸۸: حرکت ارتش انقلابی مجاهدین از رشت به سمت قزوین

در این ماه نیروی انقلابی رشت به فرماندهی یفرم خان ارمنی از گیلان عازم پایتخت شدند.

۱۱ اردیبهشت ۱۲۸۸: موافقت شاه با اعاده قانون اساسی و برگزاری انتخابات

سفارت‌های بریتانیا و روسیه، همپای حرکت نیروهای مجاهد اصفهان و گیلان به سوی تهران به محمدعلی شاه فشار آوردند تا با برگزاری انتخابات مجلس موافقت کند. بر اثر این فشارها بود که سرانجام شاه قاجار وعده داد در ۲۸ تیر ۱۲۸۸ مجلس شورای ملی دائر خواهد کرد و در ۱۰ تیر، قانون جدید انتخابات را امضا کرد.

۲۰ خرداد ۱۲۸۸: حرکت عشایر بختیاری اصفهان به سمت تهران

عشایر بختیاری به رهبری سردار اسعد عازم تهران شدند.

۹ تیر ۱۲۸۸: حرکت قوای روس به سمت ایران

دو دولت روسیه و بریتانیا که ظاهراً مخالف حرکت قوای انقلابی به سمت تهران و باطناً مشوق آن بودند، فرصت را برای اشغال بخش‌هایی از شمال و جنوب ایران مغتنم شمردند؛ برای نمونه روسیه نیروی بزرگی را به شمال ایران اعزام کرد. این نیرو در ۲۰

تیر به قزوین رسید و و بخشی از آن تا انقلاب ۱۹۰۷م روسیه در ایران ماند.

۲۳ تیر ۱۲۸۸ : ورود نیروهای پیرم خان و سردار اسعد بختیاری و سپهدار تنکابنی به تهران

در این تاریخ نیروهای مجاهد گیلان که از شمال حرکت کرده بودند همراه عشایر بختیاری که از جنوب ایران به سمت تهران آمده بودند وارد تهران شدند و سه روز بعد توانستند قوای سلطنتی را به طور کامل شکست دهند.

۲۵ تیر ۱۲۸۸: پناهندگی محمدعلی شاه به سفارت روسیه

در این تاریخ محمدعلی شاه از ترس اردوی مشروطه و به امید حمایت تزار از تاج و تختش، به سفارت روسیه در زرگنده گریخت. در پی آن بود که قزاقخانه تسلیم شد و کار فتح تهران به دست مشروطه‌چیان مسلح به پایان رسید.

۲۶ تیر ۱۲۸۸: تشکیل مجلس عالی فوق‌العاده

مجلس مهمی به نام مجلس عالی فوق‌العاده، متشکل از حدود پانصد تن از وکلای دوره اول مجلس، سرداران مشروطه و عده‌ای از وزرا، شاهزادگان، اعیان و اشراف و روسای اصناف و تجار مشروطه‌خواه برقرار شد. جمع یادشده، پس از ایراد چند خطبه، حدود بیست نفر را برای تشکیل کمیسیون فوق‌العاده‌ای تعیین کرد تا درباره محمدعلی شاه و مسائل مهم روز تصمیم بگیرند. در این کمیسیون، محمدعلی شاه به علت پناهندگی به سفارت روسیه از سلطنت خلع گردید و احمد میرزا، ولیعهد او، به جای این شاه مخلوع، به سلطنت برگزیده شد، اما چون به سن قانونی (هیجده سال) نرسیده بود، عضدالملک، رئیس ایل قاجار، نیابت سلطنت یافت.

ادامه دارد....

آدرس مطلب :

[ملت-یک-مبارزه-روزشمار/۱۹۲۴۷/https://www.cafetarikh.com/news/](https://www.cafetarikh.com/news/۱۹۲۴۷/ملت-یک-مبارزه-روزشمار)